

МОВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ СЕМАНТИКИ КВАНТИТАТИВНОСТІ В ОПОВІДАННЯХ О.КОБИЛЯНСЬКОЇ

У статті розглядаються основні засоби вираження кількісної семантики у мові творів Ольги Кобилянської.
Ключові слова: категорія квантитативності, експліцитна квантитативність, імпліцитна квантитативність.

Стефанія Панцьо, Людмила Вакарюк

Языковые средства выражения семантики квантитативности в рассказах О. Кобылянской

В статье рассматриваются основные средства выражения количественной семантики в языке произведений Ольги Кобылянской.

Ключевые слова: категория квантитативности, эксплицитная квантитативность, имплицитная квантитативность.

Stephanya Pancyo, Ludmyla Vakaryuk

Language means of expression of the quantity meaning in stories by Olga Kobylyanska

Language means of expression of the quantity meaning in stories by Olga Kobylyanska are analyzed in this article.

Key words: category of kvantitativnosti, explicitness kvantitativnist', implicitness kvantitativnist'.

Творчість будь-якого письменника являє собою настільки багатогранне й багатоаспектне явище, що дає значний матеріал для наукового дослідження. А надто це стосується творів класиків, до яких належить і Ольга Кобилянська.

Доробок письменниці запрацював відповідно до „найгіднішої функції канонізованих текстів: до творів Кобилянської стали звертатися із запитом, актуальними в сьогоденні” [3, с.12].

У цьому сенсі глибоке дослідження феномена мовної матерії творів письменниці щоразу вносить певний вклад у розвиток кобилянськознавства.

Мета статті полягає в дослідженні квантитативної лексики у малій прозі Ольги Кобилянської.

Категорії квантитативності властива логіко-філософська природа, оскільки вона позначає певну позамовну сутність. Саме тому її репрезентація мовними засобами має широкий, всеохоплюючий характер. Дослідники сучасної мови виявили основні засоби вираження кількісної семантики у мові та описали їх у межах функціонально-семантичного поля (В. Гак, К. Городенська, М. Лукин, І. Милославський, С. Швачко та ін.). Спираючись на результати здійснених досліджень, можна схематично зобразити будову функціонально-семантичного поля квантитативності, ядро якого становлять числівники як така частина мови, що найбільш пристосована для вираження кількісної семантики. Біляядерна зона формується одиницями відчислівникового походження, в яких зберігається транспонована квантитативна семантика, та словами, лексичне значення яких пов'язане з питомою понятійною категорією (напр.: *п'ятірка, сотня, купа, двоповерховий, мало, багато, великий, малий, незліченний, краплина, число, порція, подвоїтися, кільканадцять, кількасот* та ін.).

Віддалену від центру частину ФСП становлять одиниці, яким властиве непряме вираження кількісної семантики. З-поміж них значне місце займає „квантитативний тип метафори”, в якій регулярно або okazіонально виражається це значення (пор., напр.: загальномовні метафори *море сліз, купа людей, хмара людей, хмара ворон, сила народу, океан радості, потоки почуттів* та под.). Периферія поля охоплює синтаксичні одиниці, в яких кількісна семантика виражена опосередковано через синтаксичні засоби.

Оскільки понятійна категорія квантитативності має універсальний характер вияву в дійсності, то вона разом із категоріями локативності й темпоральності виступає засобами позначення реального світу, який не може існувати інакше, як у просторі й часі та в кількісній параметризованості. Виходячи з цього, одним із перспективних шляхів дослідження будь-якої понятійної категорії, у тому числі й квантитативності, є аналіз її репрезентації в художньому мовленні.

Розгляд мовної матерії оповідань О. Кобилянської засвідчує наявність великої кількості одиниць квантитативної семантики. Репрезентація їх характеризується різноманітністю способів вираження.

Доволі часто в аналізованих творах вживаються числівники. При цьому протиставлення числової та кількісної семантики в них відсутнє. Діапазон кількісних числівників обмежений: „ще одну смереку”, „одно коліно”, „трьох років”, „приходиш не раз і не два”, „дев'ятьма дітьми”, „десять років”, „двадцять років”, „п'ятдесят років”, „трьох синів”, „чотирма стінами”, „майже сто кроків”, „через двадцять один рік”, „перед двома годинами”, „три табори”, „в обох серцях”, „один рік”, „сорок і вісім годин”, „обидвома руками” та деякі ін. Зазвичай кількісні числівники в текстах оповідань поєднуються з іменниками на позначення віку людини (*рік, літа*), конкретних предметів (*смерека, загорода, стіна, день*), з іменниками абстрактного характеру (*одна людська душа*). Однак не можна не зазначити, що з-поміж усіх чисел найчастіше вживається числівник *один*, який в ідіостилі письменниці набуває глибокого змісту. Ним О. Кобилянська позначає відчуженість людини, відособленість її в реальному світі. Нерідко ця відчуженість підсилюється поєднанням числівника із займенниками *сам, сама*. Так, героїня оповідання „Природа” говорить про своє усамітнення: „Чуюся менше на самоті, коли я в лісі **сама одна**” [2, с. 312], „Він буде сидіти з нею **сам-один**” [2, с. 318]. Самотнім залишається й чабан з новели „Некультурна”: „...**стоїть сам-один** та й плаче в трембіту” [2, с. 403]. Особливої семантики набуває числівник *один* у поєднанні із заперечною часткою *ні*, підсилюючи загальну ідею самотності людини: „Туди не заходить **ні одна** людська душа...” і „...нас не відвідала **ні одна** людська душа” [2, с. 314]. Цей числівник використовується й для виділення, виокремлення героїв твору: „**Одна** молода жіночка і **один** студент знали її” [2, с. 439].

У контексті художнього мовлення письменниці числівник *один* набуває й дещо міфологічного та почасти містичного значення, згідно з яким *один* символізує Бога як Творця. Так, для героя оповідання „Природа” дівчина сприймається як єдина на світі, а тому він ототожнює її з Божою Матір'ю: „...Він бачив лише її **одну**” [2, с. 315], а далі „...вона похожа на образ **Матері Божої**, що висить у церкві...” [2, с. 306].

Як протиставлення до *один* вживається числівник *обоє*, за допомогою якого виражається близькість людей різної статі: „...**потім обоє** замірили...” „...**обоє** спустили очі...” [2, с. 311], „**чутно** билося в **обох** серце...”, „...**обоє** дивилися з натугою...” [2, с. 312]. У творах О. Кобилянської числівник *обоє* лише тонко артикулює ідею бісексуальної природи людини.

Разом з тим числівник *обидва*, будучи синонімом числівника *два*, у художній канві оповідань О. Кобилянської набуває містично-міфологічного відтінку, символізуючи землю і небо як духовне і земне, як чоловіче і жіноче начало. Так, в оповіданні „Природа” в єдності чоловіка і жінки моральна й духовна перевага віддається жінці, яка більш наближена до неба, на протигагу чоловічому, земному началу.

Значний пласт серед аналізованих одиниць становлять порядкові числівники. За допомогою них письменниця упорядковує дії людини і тварини („...**хреститися раз, другий, третій**” [2, с. 322], „...**вилітали одна за другою**” [2, с. 355], „...**Перший раз** бачила я...” [2, с. 442], „**Полюбила живий образ. Один, і другий, і третій!**” [2, с. 436], „...**В неї напливали лагідно, одностайними хвилями, один по другім, один по другім, звуки**” [2, с. 441], явища природи („**хвилі йдуть одна за одною...**”) [2, с. 322], часові поняття („...**одну хвилину, другу, третю**”) [2, с. 325], „**другого дня** прийшов” [2, с. 356].

Іноді авторка квантитативну семантику використовує для посилення передачі інформації через градуальні відношення. При цьому порядкові числівники поєднуються зі словами на позначення неозначеної кількості. Напр.: „**Хрестяться багато разів**” [2, с. 323], „**Кілька разів раз по раз**” [2, с. 441], „**А коли лучалось й кілька разів, що вдарено її ним, вона валила скажено задніми копитами**” [2, с. 471].

Числівники, з одного боку, надають контексту конкретності, деталізованої виразності, а з другого – ця тенденція нівелюється значним використанням слів неозначеної кількості. Такі одиниці відзначаються різним ступенем градації семантики неозначеності (пор.: *безліч, стільки, трохи, кілька, кількасот*). Ці числівники лише приблизно орієнтують на певну кількість одиниць. Пор.: „**Ще кілька кроків і буде на місці**” [2, с. 321], „**По кількох хвилях піднялася**” [2, с. 437], „**тут лежала безліч нагих пнів**” [2, с. 583], „...**кожний має трохи поля**” [2, с. 360], „**Добре, що в мені стільки тепла**” [2, с. 443], „...**було їй сімдесят і кілька років...**” [2, с. 320], „...**були їм товаришами безліч літ**” [2, с. 377], „**Безліч непотятих пнів дожидало ще своєї смерті**” [2, с. 380].

Серед одиниць зі значенням неозначеної кількості можна виокремити дві групи: 1) слова експліцитної неозначеної квантитативності; 2) слова імпліцитної неозначеної кількості.

До першої групи належать одиниці, в яких кількісна семантика зумовлюється лексично і властива їм первісно. В оповіданнях О. Кобилянської вони використовуються на позначення віку („сімдесят і кілька літ”), абстрактних понять („стільки йому було з тої їзди”, „трохи зажурена”, „замало сказано”). Слова кількісної семантики можуть набувати нових відтінків значення залежно від авторського контексту. Так, у словах *стільки, скільки* спостерігаємо наявність експресивного компонента, за допомогою якого передається емоційний стан головного героя в оповіданні „Природа”: „Аби дивився і слідив, **скільки хотів...**” [2, с. 305].

Прислівник *трохи* також виражає ступінь вияву почуттів персонажа: „**трохи** змішана, а **трохи** зажурена” [2, с. 315], „...відповіла **трохи** втомленим голосом” [2, с. 308], „**Трохи** щастя Бог дає кождому” [2, с. 323], засобом опису природи: „У долині воно **трохи** інакше. Тут воздух...повен запаху айстрів...” [2, с. 304]. У поєднанні з дієсловом цей числівник набуває темпорального значення: „Сідай **трохи**” [2, с. 316]. Широким семантичним діапазоном відзначається лексема *багато* та однокореневі утворення *багачка, багатий*. Така індивідуалізована семантика властива мові оповідань О. Кобилянської. Цей числівник означає неозначену кількість лише в поєднанні з конкретними іменниками, що піддаються лічбі: „**багато** красних домів” [2, с. 308], „находилося **багато** людей, щоби тут скріпитися і вилічитися” [2, с. 326]. Авторка застосовує ефект підсилення повтором слова *багато* („І **багато, багато** снилося їй”) [2, с. 301]. В інших випадках слово *багато* може позначати ступінь вияву чого-небудь – ознаки, дії: „В неї **багато** значила фізична сила, тілесна краса” [2, с. 311]; відтворювати естетику інтер'єру („В низькім, **багато** прикрашенім нутрі церкви...” [2, с. 326], відображати якості характеру персонажа („Вона була незвичайно **багата** натура”) [2, с. 358].

Особливо урізноманітнено представлені в оповіданнях похідні назви осіб. Ольга Кобилянська у межах одного контексту вживає слова *багачка, багач* з різним значенням. Так, в одному контексті вони набувають значення „користуватися попитом у протилежної статі”. Напр.: „Мені не подобається цілком не один. Я велика **багачка!** Я всіх маю в руках” і далі: „І я **багач**. Наші люди кажуть: Найбільший **багач**. Усі дівчата гинуть за мною” [2, с. 310]. При цьому авторка використовує прийом „згущення” семантики квантитативності шляхом сполучення цих одиниць зі словами експлікованої кількісної семантики (*велика, найбільший, всіх*), що загалом дозволяє надати діалогу дещо іронічного відтінку. У подальшому тексті ці іменники вживаються зі значенням певного соціального стану (пор.: „Ти, певно, **багачка**, коли в тебе такий дзитарок. Варє твій дедьо великий пан?”) [2, с. 312], „**багаті** бояри з Молдови” [2, с. 327].

Неозначена або нульова кількість виражається в оповіданнях і займенниками *усі, жодна, ніщо, увесь*. Напр.: „Та **ніщо** не рухалося” [2, с. 322], „**Жодна** душа, котра б святому Іванові не принесла подарунку” [2, с. 327], „...ба ї **увесь** ліс” [2, с. 320], „Спершу **один** листок, потім **три, чотири**, далі ще більше, нарешті **майже всі**” [2, с.381]. У мові оповідань письменниця наче „нанизує” однотипні займенники, підкреслюючи важливість опису. Пор.: опис хатнього майна гуцула в оповіданні „Природа”, у якому займенник *усі* слугує засобом перелічення, узагальнення: „**Усі** ліжники..., **пестрі шовкові хустки...**, **всі** багато ткани сорочки, **усі** вишивані кожухи – **все** те він би виніс наверх і окружив її там” [2, с. 318].

Одним із засобів вираження квантитативної семантики в оповіданнях виступають прикметники *великий, високий, довгий, короткий, глибокий* зі значенням розміру („**великі** краплі дощу”, „**великий** птах”, „**великі** дожидаючі очі”, „**великі** ніздрі”, „**велика** краса у природі”, „**великий** стиск людей”, „**глибін** лісу”, „**по** глибокім віддиху”, „**по** довгих незвичайних горбах”, „у **найглибшій** самоті”, „**після** короткої задуми”, „в **короткому** сні”). Зазвичай вони реалізують значення виміру чого-небудь. Це значення може підсилюватися соматичними компонентами, ступенем порівняння: „**високий** по коліна сніг”, „**найглибша** глибін лісу”, „**сягало** йому **по** шию” [2, с. 355]. Квантитативна семантика зберігається і в похідних від слів цього ряду (*далечінь, глибін, глибина*): „...та й поглянув, задуманий, у **далечінь**” [2, с. 305], „...саме та, що ненавиділа з **глибини** серця малодушність” [2, с. 331], „Лежала над берегом ставу і вдивлялась в його **глибін**” [2, с. 354].

Разом з тим ці ж слова у текстах оповідань набувають таких семантичних перетворень, за яких семантика квантитативності відходить на другий план. Пор.: „**високого** роду”, „**високі** значні кривні”. У наведених прикладах вони позначають соціальний статус людини. Спостерігається й зворотній процес, коли прикметники різних семантичних груп набувають синтаксично зумовленого кількісного значення. В оповіданнях О. Кобилянської прикметник *дикий* часто використо-

вусться на позначення надмірного вияву чого-небудь: „дикий ляк” [2, с. 479], „дикий вихор” [2, с. 476], „дикий шелест” [2, с. 475], „дике скавуління” [2, с. 480], „дике шаління довкола хатини” [2, с. 475]. Іменник *гребля* вживається у значенні „межа”: „...інстинкти прориваються і **греблі** не знають” [2, с. 303].

Одним із прийомів використання кількісних одиниць у творах О. Кобилянської є вживання конкретних числівників у неозначено-кількісному значенні. Пор.: „мільйони зізд” [2, с. 321], „тисячі іскор” [2, с. 311], „тисячі полумінів” [2, с. 316], „тисяча мітелок” [2, с. 474], „сотки овець і коней” [2, с. 307], „мільйони мушок” [2, с. 354] та деякі ін.

Особливої уваги заслуговують слова, в яких квантитативне значення передається імпліковано. До цієї групи одиниць належать слова різних семантичних та граматичних рядів: назви мір (*на волосок, мало несказанно*), назви явищ природи (*пропасть, море, буря, ліс, хмара, гора*), назви часових понять (*хвилина, хвиля, час*), абстрактні назви (*раз, сила, верх, кусень, краплина, страх, маса, стиск*), назви сукупностей (*група, купа, рій, група*), слова темпоральної семантики (*незабаром, швидко, неустанно, незлічимий, час від часу, часто, від ранку до вечора, з дня на день, щодня, щогодини, щонеділі, ніколи, безконечно, опісля, щоночі, недовго, рідко*), слова просторової семантики (*близенько, поблизу, пустий, короткий, порожній, повний, точка, повнота, близько*).

Актуалізація кількісної семантики в таких одиницях відбувається у контексті: „А хто ж то їздив **щонеділі** до церкви?” [2, с. 307], „...я тебе виділа **часто, дуже часто**” [2, с. 313], „...Притулювся до неї **близенько**” [2, с. 312], „**кишила** купа людей...” [2, с. 307], „й **серце мало** не трісло” [2, с. 311], „Представляв **несказанно сумний вид**” [2, с. 331], „Там він сів собі **на хвилю** закурити люльку” [2, с. 307], „**недовго** сидів” [2, с. 307], „...хоч вона **рідко** коли любила” [2, с. 311], „із нього сплила **остання краплина крові**” [2, с. 313], „...була **напрочуд гарна!**” [2, с. 315], „**незабаром** зайде сонце” [2, с. 312], „Якийсь **птах** закричав **поблизу**” [2, с. 311]. Зазначимо, що лексеми просторової семантики залежно від контексту можуть набувати семантики темпоральності в поєднанні з кількісним значенням: „...сказала після **короткої** задуми” [2, с. 317], „...була до **останньої хвили** притомна...” [2, с. 330].

Контекстуально зумовлене квантитативне значення може передаватися словами іншої семантики: *лютий, не в силі, буйний, стрімкий, скажений*, напр.: „А по хвилі якогось **лютого** мовчання” [2, с. 361], „...найгіршого лиха **не в силі** ніхто віддумати” [2, с. 360], „**буйна** зелень лісу” [2, с. 312], „**буйні** полонини” [2, с. 315], „**стрімкою** дорогою” [2, с. 312], „Чувство **скаженої** ненависті заволоділо ним” [2, с. 323]. Як бачимо, ідіостилеві О. Кобилянської властиві непрогнозовані поєднання слів, що часто спричиняє „приглушення” словникової семантики слів. Так, прикметник *лютий* має значення ступеня вияву ознаки „дуже сильний” [4, с. 429], проте у письменниці це слово поєднується з абстрактним іменником *мовчання* й активізує кількісно-темпоральне значення в ньому. Слабо диференційованою є семантика прикметника *стрімкий* у сполученні з іменником *дорога*, що пов’язано з наявністю таких актантів, як *скоро* і *вгору*: „Мовчки і майже **скоро** йшли **стрімкою** дорогою вгору” [2, с. 312].

Доволі часто квантитативна семантика в оповіданнях О. Кобилянської виражається за допомогою ступенів порівняння, в яких первісно закладене це значення: „**Стала йти помаліше**” [2, с. 311], „**туга ще сильніше** пробудилася” [2, с. 321], „**найглибше** зворушення” [2, с. 313], „**ліс густіший, ніж деінде**” [с. 320], „**ліс густіший і дикийший**” [2, с. 313], „**дорога стрімкіша і вища...**” [2, с. 315], „**в найбільшій убожестві, найбільших злиднях**” [2, с. 329], „**тим живіше** ставало перед його душею” [2, с. 321], „**найближче** притулювся до неї” [2, с. 386], „**він найбагатший, найкращий він**” [2, с. 317], „...**приступився до неї ще ближче**” [2, с. 313], „...**з найбільших і найнедбаліших п’яниць села**” [2, с. 328], „**схвалюючи сильніше і слабше**” [2, с. 441].

Певну групу слів становлять такі, в яких неозначена кількість може продукуватися за допомогою словотвірних ресурсів мови. Так, у лексемах *навзавідництво* („лицемірного навзавідництва”), *переповнений* („переповнений пороком”), *наповнюється* („наповнюється слізьми”), *перелякано* („сказала перелякано”), *угиналася* („угиналася під вагою”) префікси мають значення надмірності, крайності у чому-небудь. Пор. також утворення з префіксом *за-*, який указує на збільшену ознаку: *заборзо* („іду заборзо”), *засильно* („серце б’ється засильно”). Квантитативна семантика здебільшого передається дериватами з префіксоїдом *напів-*: *напівгордо, напівнасмішливо* [2, с. 322], *напівсумно* [2, с. 308], *напівсором, напівнесміливість, напівгордість* („Якесь дивне чуття здержує мене від того. **Напівсором, напівнесміливість, напівгордість**”) [2, с. 346]. Це

значення може створюватися й суфіксацією, пор.: *жаристий* („жариста спека”), *дрібосенький* („дрібосенькі рої”), *саміський* („сама-саміська вона”), *цілісінський* („цілісінське літо”).

Здебільшого в оповіданнях О. Кобилянської квантитативна семантика передається і синтаксичними засобами. Зазвичай вона виявляється в експресивно насичених реченнях з частками певної семантики або ж з вигуками. Напр.: „*Аж* землі під собою не чув” [2, с. 361], „*Наповнені аж* по сам край свіжою водою” [2, с. 386], „*А* як воно йому *ще раз* попадеться” [2, с. 317], „*Ах!*” [2, с. 306], „*Як* він її любить, *як* тужить за нею!” [2, с. 306], „...здіймається *аж* до хмари” [2, с. 303], „*Як* вона пахла!” [2, с. 319]. Часто кількісна семантика поєднується із семантикою порівняння: „...вона *так* налякалася, *що* під нею задрожали коліна...” [2, с.303], „*кров пливе йому в жилах, мов скажена*” [2, с. 306]. Випуклість зображення навколишнього середовища досягається О. Кобилянською через використання синтаксичних засобів для передачі семантики впорядкованості. Напр.: „*Хвилі йдуть одна за одною*” [2, с. 322]. З цим же значенням використовуються й інші лексичні одиниці. Пор.: „...шепотів *раз у раз*” [2, с. 316], „*Скільки дівчат приходили не раз і не два*” [2, с. 318], „*Ви вроджена артистка, – говорила раз по раз*” [2, с. 322].

Як бачимо, на синтаксичному рівні квантитативна семантика створюється не лише за допомогою часток і вигуків, а ще й у порівняльних зворотах або складнопідрядних реченнях з порівняльною семантикою: „*такі, як веретена*” [2, с. 307], „*чув їх так, як чується близько сильно пахучу оголомишучу рослину*” [2, с. 307], „*налякався, як ніколи в житті*” [2, с. 322], „...лізти з нею на *таку* висоту, *де* вже чоловікові крутиться голова” [2, с. 317]. Найбільш регулярним синтаксичним прийомом активізування значення квантитативності в оповіданнях О. Кобилянської виступає прийом повтору, який увиразнює чуттєве сприйняття всього довкола. Напр.: „*Ти така красна, така красна!*” [2, с. 316], „...відти роздалися слова, *так голосно й так виразно*” [2, с. 322], „*Хочу втяти ще одну смереку, покласти ще одну загороду*” [2, с. 319], „*Яка ж вона мила! мила!*” [2, с. 347].

Зауважимо, що для стилю письменниці властиво поєднувати повтори з прийомом синтаксичного паралелізму. Такі конструкції створюють особливу емоційну атмосферу оповідання, надають йому індивідуально-мелодійний ритм. Напр.: „*Який страшний натопт в жаристій спеці! Яка тяжка вбиваюча атмосфера! Який шепіт, які мольби...*” [2, с. 326] Наведений вище повтор „*така красна, така красна*” в оповіданні „Природа” подається тричі. Враховуючи той факт, що вказані прийоми є доволі частими в мові письменниці, можна говорити про експресивний синтаксис її творів.

Однією з особливостей письменницької майстерності й водночас одним із прийомів використання квантитативної лексики є нагромадження її в межах одного речення або вузького контексту. Так, наприклад, в оповіданні „Битва” в межах двох невеликих за обсягом абзаців авторка використовує різноманітну за способом вираження квантитативну лексику: „*сім років денно пилуємо сімсот пнів*”, „*десяток літ*”, „*сотень літ...*”, „*славний об'єм*”, „*гори пнів...*”, „...*ще й тисячі й тисячі*”, „...*вершини гір...*”, „...*на самім остатку*”, „*масами лежало їх...*”, „...*три рази*”, „*кажда годинка в дні*”, „...*як вони роями, мов невтомимі мурашки, вешталися надворі...*”.

Аналіз квантитативної лексики у малій прозі О. Кобилянської дозволяє зробити певні висновки. Насамперед вражає значна кількість одиниць квантитативної семантики у мовній матерії письменниці. Вона широко використовує їх для розкриття найрізноманітніших мікротем твору. Квантитативні лексеми є засобом опису зовнішнього вигляду людини, передачі внутрішньо-психологічного стану, соціального стану, для розкриття стосунків між людьми, міжособистісних взаємин між персонажами, для змалювання картин природи, упорядкування об'єктів дійсності, передачі часових і просторових понять та ін. Застосовуючи прийом „нанизування” квантитативної лексики, авторка вміло створює загальну панораму місця події разом із вираженням свого особистісного сприйняття її. Пор.: „*Великанська, на піраміду подобаючи, густо залісена гора возносила під небозвід*” [2, с. 324].

Квантитативна лексика стає для письменниці важливим джерелом створення квазістереотипів емпірично-чуттєвого світу людини. Звичні реалії подаються О. Кобилянською в їх істинних властивостях, де людина, з одного боку, спостерігає їх, а з іншого – осмислює в своїй свідомості. Такий підхід дозволяє побачити в творах письменниці реалії, суттєві для певної лінгвокультурної спільності або цілого ареалу. Отже, авторка не приховує своєї активної позиції оповідача, демонструючи особистісне сприйняття оточуючого середовища. За допомогою слів кількісної семантики досягається рельєфність, правдивість та глибина зображення.

Насиченість аналізованих оповідань квантитативною лексикою пояснюється кількома причинами.

По-перше, лексика з імплікованим значенням квантитативності має біфункційний характер: кількісна семантика поєднується з конкретно-предметною або абстрактною семантикою. Перш за все квантитативність проявляється як величина просторової протяжності та часової тривалості, тому кількісне значення регулярно поєднується зі значенням локальності й темпоральності.

По-друге, специфіка лінгвістичного аспекту кількості проявляється у взаємодії єдностей кількості та якості. Саме тому числівники поєднуються з іменниками, а прикметники та прислівники виступають вдячним матеріалом для вираження квантитативного значення.

По-третє, емпірично-чутливе зображення спонукало письменницю до необхідності виражати поняття кількості розчленовано і конкретно. Звідси й наявність в оповіданнях значної кількості синтаксичних конструкцій квантитативного наповнення. У реченнях з компонентами *аж, який, такий* та ін. квантитативна семантика у поєднанні з певною інтонацією створюють дещо патетичне, піднесено-урочисте звучання і набувають яскраво вираженого суб'єктно-оцінного характеру.

По-четверте, письменницька майстерність виявляється й у створенні незвичних метафоричних образів на базі слів квантитативної семантики, які виступають одиницями, що характеризують ідіостиль О. Кобилянської.

Отже, широке використання квантитативної лексики створює ефект „живого” зображення дійсності, дає можливість читачеві безпосередньо відчувати силу та єдність авторської думки у процесі співпереживання прочитаного, органічно поєднує у цій лексиці раціональне та ірраціональне.

Література

1. Городенська К. Г. Вираження неозначеної кількості засобами української мови / Катерина Городенська // Мовознавство. — 1978. — № 4. — С. 18—21.
2. Кобилянська О. Твори: У 2-х т. / Ольга Кобилянська. — Т. I. — К.: Вид-во художньої літератури „Дніпро”, 1983. — 493 с.
3. Павлишин М. Ольга Кобилянська: прочитання / М. Павлишин. — К.: Акта, 2008. — 398 с.
4. Універсальний словник української мови. — Тернопіль: Навчальна книга „Богдан”, 2005. — 848 с.